

Hoe kan onze kennis en innovatie beter landen in de praktijk?

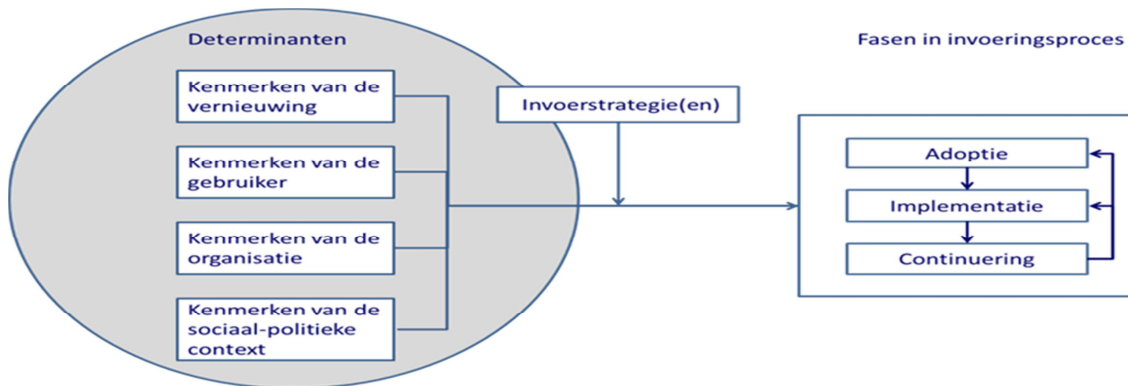
Jan Besseling, Bruno Fermin , december 2011

Handvatten voor verbetering van aansluiting tussen wetenschap en praktijk

Resultaten van (wetenschappelijk) onderzoek landen maar in beperkte mate en vaak moeizaam in de praktijk. De maatschappelijke impact van veel onderzoek is daarom niet optimaal. TNO heeft binnen het vraagstuurde programma een verkenning uitgevoerd naar de oorzaken van de moeizame aansluiting tussen wetenschap en praktijk in het domein van activering en re-integratie¹. Dat heeft naast een analyse van, veelal institutionele, knelpunten ook handvatten voor verbetering opgeleverd. Deze flyer schets deze handvatten aan de hand van het algemeen toepasbare implementatiemodel van collega TNO-er Theo Paulussen c.s.

Breng vooraf kenmerken van beoogde gebruiker en diens context in kaart

Is het doel van het onderzoek of een project dat de resultaten toegepast gaan worden in de praktijk, dan is het belangrijk om te werken vanuit het perspectief van de doelgroep: Wat is het veldprobleem en wat voor soort oplossingen gaan het veld helpen? Richt je op een oplossing die gerealiseerd kan worden door de gebruiker. Onderken wie de stakeholders zijn en wat hun belangen en weerstanden zijn. Sluit in terminologie en criteria aan bij de (prestatie)prikkels van de stakeholders en houd rekening met conflicterende belangen tussen stakeholders en soms ook binnen de organisatie van één stakeholder.

Anticipeer op een implementatieprogramma

Vernieuwing landt niet vanzelf en wordt niet automatisch omarmd. Denk daarom na over een implementatie-programma. Ga uit van het geven van veel voorlichting en het creëren van draagvlak rekening houdend met de te verwachten krachten voor én tegen implementatie. Zorg dat de te ontwikkelen kennis zo goed mogelijk aansluit bij de kenmerken van de organisatie. Ook de cultuur van een organisatie is daarbij van belang. Baseer het implementatieprogramma op een zogeheten determinantenanalyse. Dat is een analyse van de vernieuwing zelf, de gebruiker, de organisatie waarin de vernieuwing gerealiseerd moet worden en de sociaal politieke context (zie plaatje hierboven; voor aandachtspunten zie het kader op de volgende pagina). Op die analyse laat je de invoerstrategie aansluiten. Succesvol invoeren betekent drie stappen doorlopen: adoptie van de vernieuwing, de implementatie ervan in de praktijk en continuering om de vernieuwing te (kunnen)

¹ Fermin BMF en Besseling JJM. Evidence based beleid: van wetenschap naar praktijk in het werkveld van sociale diensten. Literatuur- en praktijkverkenning. TNO, Hoofddorp 2011.

blijven gebruiken. Overigens zijn we als onderzoeker of TNO vaak niet in de gelegenheid om implementaties door te voeren. De overheid, de uitvoeringsorganisaties, de werkgever en/of de beroepsgroep zijn met name de partijen die verantwoordelijk (kunnen) zijn voor de implementatie. Om een implementatie succesvol te laten verlopen, kunnen we wel een belangrijke rol spelen. Bedenk daarom bij aanvang zo concreet mogelijk wat het project gaat opleveren voor de gebruiker(s) in de praktijk, welke informatie en welk commitment nodig is voor een succesvol implementatieprogramma en betrek de relevante stakeholders bij het project.

Kenmerken van de innovatie

- Relatief voordeel
- Complexiteit
- Mogelijkheid tot uitproberen
- Observeerbaarheid
- Flexibiliteit
- Compatibiliteit

Kenmerken van de gebruiker

- Behoeften
- Eigen-effectiviteit
- Vaardigheden
- Subjectieve normen
- Taakopvatting
- Persoonlijk voordeel voor de gebruiker
- Morele opvattingen
- Verwachte instrumentaliteit
- Uitkomstverwachting

Kenmerken van de organisatie

- Bereidheid van de organisatie voor verandering
- Kwaliteit van implementatiebeleid en –activiteiten
- Vernieuwingsklimaat
- Congruentie tussen innovatie en de waarden van organisatie/personeel
- Grootte van de organisatie
- Functioneel gedifferentieerdheid
- Gericht op specialismen
- Ruimte voor risico-investeringen
- Gedecentraliseerde beslissingsbevoegdheden
- Intercollegiale uitwisseling
- Betrokkenheid van beoogde gebruikers bij de adoptiebeslissing
- Pro-actief op innovatie gericht leiderschap
- *Program Champion*
- Personeelsverloop

De kenmerken van de sociaal-politieke context

- Wet- en regelgeving
- Voorzieningen
- Netwerkcontacten met andere organisaties (modeling en aard)

Bron: Paulussen, Pin en Mesters. Interventie-disseminatie en –implementatie (In Brug, Van Assema en Lechner. Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering. Een planmatige aanpak. Van Gorcum, in press)